

Pradel
Stop 1

La Turballe

La Point
de Merquel

Lékker toeren in de Atlantische Loirestreek

Snoep uit zee

Op het kleine schiereilandje La Baule is de natuur de baas. Of beter gezegd: de zee. Zout, schaal- en schelpdieren: daar draait het om in dit grillige natuurgebied. Met de neus in de frisse, zoute zeewind volgen we de *route de coquillages* en proeven wat de zee ons te bieden heeft. *Allons-y!*

TEKST RESI LANKESTER FOTOGRAFIE BART HAUTVAST MET DANK AAN CAP ATLANTIQUE IN LA BAULE
ILLUSTRATIE VERONICA CONCEPT DESIGN

Wie kent het niet? Dat gevoel van: hier is de natuur de baas. Dat is wat een tochtje naar La Baule - Presqu'île de Guérande je geeft. Het bijna-eiland in Pays de la Loire heeft ook dat waar Bretagne zo befaamd om is: die grillige, rotsige uitvloeisels van land, die woeste zee die overmoedig tegen de stenen rotsen klappt en die alom aanwezige frisse, zoet-zilte zeelucht waar je zoveel van zou willen inademen dat je voor de rest van het jaar genoeg hebt. Hier is de natuur de baas. Dat lesje in nederigheid krijgen we al op dag één en laat ons de rest van de reis niet meer los.

La Baule heeft
een 9 kilometer
'gouden' zandstrand

Mesquer

STOP 1 PRADEL

ZOUT EN ZEEKRAAL (SEL ET SALICORNE)

We zijn in Pradel en betreden de wereld van het zout, het *terre de sel*, letterlijk: de aarde van zout. *Salines* (zoutmeren), dat is waar het in dit gebied om draait. Het land is vlak en lijkt op een verlaten duinlandschap. Aan weerszijden van de enige, smalle autoweg die door dit uitgestrekte landschap kronkelt, liggen de zilte meren. Met hun eigen onnavolgbare vormen, trekken ze zich niks aan van de menselijke drang alles recht, vierkant en evenwijdig te willen. De wind suist hard over het vlakke land, vogeltjes banjeren tjirpend rond in de zoute poeltjes en af en toe scheert er een meeuw voorbij. We ontmoeten *paludier* Emanuel, zout-panarbeider. “Het is aan de natuur om te bepalen wanneer we zout kunnen winnen. Het kan een week duren,” vertelt hij. “Of maanden. Het is geen makkelijke baan. Je kijkt de hele dag naar de lucht.” Afgelopen jaar waren de zomermaanden perfect. Bergen zout werden er gewonnen. Toen kwam de regen. De ergste vijand van zout: alle oogst smelt waar je bij staat. Op dit immense terrein, zo’n 1.500 hectare, wordt al meer dan 1.000 jaar zout gewonnen. Emanuel: “In de Camargue gebeurt het zoutwinnen met machines. Hier niet – de omgeving is er simpelweg te kwetsbaar voor.” We wan-

ZOUT IS NIET ALTIJD WIT...

...maar ook wel grijs. *Sel gris* is, in tegenstelling tot ons keukenzout uit de supermarkt, ongezuiverd zout en bevat daarom nog restjes van de bodem. En zit daarvoor vol gezonde mineralen, wordt wel gezegd. Fleur de sel is een ander verhaal: dat is wél van nature wit. Dit zout wordt ‘geplukt’ zodra het op het wateroppervlakte drijft. Het krijgt niet de kans om naar beneden te zakken. Dit zout is kostbaarder, omdat het heel voorzichtig, met een soort houten schuimschaantje met minuscule gaatjes, van het water moet worden afgeschept. Door de relatieve schaarste is *fleur de sel* een van de duurste zoutsoorten en volgens sommigen ook de smakelijkste.

Bouchots:
mosselen groeien
op deze
houten palen

Oneindige invloed van zee

Frankrijk produceert
ongeveer 130 duizend
ton oesters per jaar,

Pointe du Bile

Pénestin

OESTERLAND

Frankrijk produceert ongeveer 130 duizend ton oesters per jaar, waarvan 98 procent creuse (*Crassostrea gigas*) en zo'n twee procent platte oesters (*Ostrea edulis*). Frankrijk is wereldwijd een van de belangrijkste producenten van oesters.

delen door het beschermde gebied van de meren. “Zeekraal”, wijst Emanuel ons onderweg aan. “Lekker.” Hij knabbelt een stukje op. Hier gebeurt niets, althans, niets wat wij met het blote oog kunnen zien. Ondertussen is er een strijd gaande tussen wind, zon, water en zout. Wat de zoutoogst over een week zal doen, of een maand, weet niemand. Blijft de regen uit, waait de wind krachtig en laat de zon zich van haar beste kant zien, dan is er al snel weer een berg wit goud. En anders? Dan niet. Emanuel kijkt nog maar een keer naar de lucht.

STOP 2 PEND HUE

OESTERS EN MOSSELEN (HUÎTRES ET MOULES)

Hoe groeien oesters? In Pend Hue, in het noorden van het schiereiland, ligt het antwoord. Zo’n 2.000 hectare zandgrond doet hier dienst als oesterbank. *Ostréiculture* (oesterkweker) Frederic (50) komt over het strand aangetuigd in zijn grote tractor. Spring er maar op, gebaart hij. We wilden toch zien hoe de oesters groeien? Zonder al te natte voeten? Dan moet het nú, voor het weer vloed wordt. Wie het in Bretagne gesitueerde boek *Zout op mijn huid las* (van Benoîte Groult, red.), weet dat Frederic prima model had kunnen staan voor de Franse visser Gauvain. Zijn kolenschophanden zijn zo verweerd en smoezelig dat je vermoedt dat hij zo geboren is. De huid gebruind, gegroeid. 23 jaar werken in de zoute zeelucht heeft zijn sporen nagelaten. Het werk is soms zwaar, geeft hij toe, maar, zegt hij trots: “Ik ben onafhankelijk. En het is heerlijk om buiten te werken en fysiek bezig te zijn.”

CRÊPES OF GALLETES?

Of allebei: de twee specialiteiten van de streek eet je bij het knusse La Salorge in het schilderachtige dorpje Saillé, waar twee struise Poolse zussen enthousiast de scepter zwaaien. Verplicht erbij: een glas cider.

**Crêperie La Salorge, 12, rue Croix Sérot,
F-44350 Guérande (0033) 24015 1419**

Eerst toeren we hobbelen over de onregelmatige, drassige zandgrond langs eindeloze rijen houten palen, *bouchots*: hierop groeien de mosselen. De oesters worden geteeld met zogenoemde tafcultuur. In kunststof netten liggen de schaaldiertjes op lage tafels langzaam groot te worden. Maandelijks worden de netten omgedraaid en de inhoud opnieuw gerangschikt, afhankelijk van hoe hard de oesters groeien. Een jaar of drie duurt het voordat ze groot en mals genoeg zijn voor de verkoop. Al die tijd floreren ze onder de oneindige invloed van de zee: eb, vloed, eb, vloed. Behendig kraakt Frederic een paar oesterschalen en overhandigt ons een zeevrucht. We slurpen: sappig, vlezig, zout.

STOP 3 PLAGE PEN BÉ

**SCHEERMESSEN (COUTEAUX)/LA
TURBAULLE**

Kleine *paludiers* bestaan ook, zoals de Franse Marion. Ze komt speciaal tijdens eb naar Pen Bé om zout in de kleine gaatjes te strooien die tijdens de uittocht van het water ontstaan. Het lokt de scheermessen naar de oppervlakte. Verwachtingsvol kijken we mee. Triomfantelijk trekt Marion een langwerpige, wit schelpdiertje uit het zand en gooit 'm in haar mandje. "Nee, ik maak ze niet zelf klaar," lacht ze verlegen. "Mijn tante, die bereidt ze heerlijk met knoflook, peterselie, zout en boter." De kustweg is bezaaid met aantrekkelijke vissersplaatsjes. Het maakt de zeeman in een ieder los, zo blijkt als we op camping Sainte-Brigitte praten met de familie Niemeijer uit Zwolle. De

De grillige kustlijn
zorgt voor
verborgen plekjes

Een dikke anderhalve
kilometer wandelen
over de vestingmuur
van Guérande

heer Niemeijer moest de vorige dag door de Franse reddingsbrigade uit zee worden gered. "Hij was bij eb even naar een rots gewandeld bij de kust van Le Croisic en kwam er te laat achter hoe snel het vloed werd", vat zijn vrouw het avontuur samen. Gelukkig kun je veilig vissen in het meer in de buurt. Oogst: twee gepen. "Dat wordt barbecueën straks", handenvrijft het echtpaar.

STOP 4 LA BAULE

VENUSSCHELPEN (PALOURDES)

Al na een paar dagen Presqu'île bekijken we de omgeving met andere ogen. De zee is niet meer alleen de zee, het is één grote leverancier van lekkernijen. Gretige Fransen bestormen bij eb het kilometerslange zandstrand van La Baule. Met een plastic harkje en emmertje struinen zij de kust af op zoek naar snoep uit de zee. *Palourdes* zijn het die hier gretig aftrek vinden, de ovale schelpjes waar ook de Hollandse kust mee bezaaid ligt. Zodra de zee weer begint te stromen, houdt het harken acuut op en trekt de bonte stoet aan volgeladen emmertjes, rieten mandjes en plastic zakjes huiswaarts. Ik herinner me de spreuk op een muur in het middeleeuws aandoende bloemendorpje Saillé, niet ver van La Baule. *On ne commande à la nature. Qu'en lui obéissant.* Je gebiedt de natuur niet. Je gehoorzaamt haar. •

ONDER ZEE

Een prachtig contrast met al het natuurschoon vormt robuuste havenstad Saint-Nazaire. Vanaf de 19e eeuw groeide de stad uit tot transatlantische haven voor schepen van en naar Midden-Amerika. Niet missen: de U-bootbunkers. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Saint-Nazaire de thuishaven van onderzeeërs van de Duitse Kriegsmarine, waartoe de U-96 behoorde die de hoofdrol speelt in de film *Das Boot*. Wie goed kijkt ziet nog Duitse teksten op de muren staan. In de enorme hallen worden nu allerlei activiteiten georganiseerd. Vanaf het dak van de bunkers is het mooi uitkijken over de stad.
[i visit-saint-nazaire.com](http://i.visit-saint-nazaire.com)

COQ...

...uillages: schelpdieren
...uille: schaal, -Saint-Jacques:
St.Jacobsschelpen
...ue: kokkel

R IN DE MAAND

Het oesterseizoen loopt in de acht maanden tussen september en april, in de maanden met de 'r'. Het Franse woord *hûître* stamt hiervan af: huit-r ('acht-r').

KOEK MET RARE NAAM

Het charmante, middeleeuwse vestingstadje Guérande heeft een prachtige, 1.434 meter lange, te bewandelen vestingmuur. Koop op de markt op het St. Aubinplein een *kouign-amann* ('boterkoek' in het Bretons). De koek van boter en suiker moet thuis nog even in de oven, vertelt de verkoopster. "Dan zie je hoe de boter langzaam smelt."

Recept: vis met zoutkorst uit de oven op
www.kck.eu

Met dank aan de Oestercompagnie.

www.oestercompagnie.nl

Info

ALLES WETEN OVER DE ZOUTWINNING?

www.maisondespaludiers.fr, www.seldeguerande.com,
www.terredesel.com

KUSTFIETSEN EN MEER INFORMATIE

Vélocéan is een speciaal aangelegde fietsroute langs de kust. Fietsen kan bijvoorbeeld van Saint-Nazaire naar Le Croisic, via de baai van La Baule.
www.presquiledегuerande.com, www.labaule-guerande.com,
www.salinesdeguerande.com

LEZEN

ANWB Goud Loiredal, ISBN 9789018031190
Leden € 18,95, niet leden € 19,95
www.anwb.nl/webwinkel/kaarten-boeken-en-gidsen

AFSTAND

vanaf Utrecht 920 kilometer

Campings

1 CAMPING CHÂTEAU DU PETIT BOIS

1820, Route de Kerlagadec, D52

F-44420 Mesquer

t (0033) 24042 6877

www.anwbcamping.nl/402249, www.campingdu-petitbois.com

gps 47.39870, -2.47126

open 1 april t/m 15 oktober

terrein 10 ha, 95 toeristische staanplaatsen en 20 vaste, 30 huur
Camping met veel schaduw. Wat verouderd doch schoon sanitair, vriendelijk personeel. Mooi zwembad. Op 1.500 meter van zee. Restaurant, snacks en kiosk.

Kampeerkorting: Camping Key Europe

2 CAMPING LE PARC SAINTE-BRIGITTE

Ch. des routes-Dom. de Brehet D99

F-44420 La Turballe

t (0033) 24024 8891

www.anwbcamping.nl/152188, www.camping-saintebrigitte.com

gps 47.34253, -2.47168

open 1 april t/m 1 oktober

terrein 10 ha, 125 toeristische staanplaatsen en 25 vaste, 14 mobil homes
Sfeervolle, rustige en ruime camping met veel schaduw. Zwembad is overdekt en verwarmd. Sanitair is goed onderhouden en schoon.

3 CAMPING LA ROSERAIE

20, av. Jean Sohier
F-44500 La Baule

t (0033) 24060 4666

www.anwbcamping.nl/247081, www.laroseraie.com

gps 47.29812, -2.35724

open 7 april t/m 30 september

terrein 4,5 ha, 67 toeristische staanplaatsen en 90 vaste, 70 huur
Grote camping op 3 km van zandstrand. Zwembad, animatie in het hoogseizoen. Fitness en jeu de boules. Restaurant en afhaalmaaltijden. In voor- en naseizoen niet altijd brood te krijgen.
Kampeerkorting: Camping Cheque, ACSI